

POSUDEK ŠKOLITELE DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **Mgr. Jana HECZKOVÁ**
Studijní program: Ošetrovatelství
Školitel: **prof. MUDr. et Mgr. Alan Bulava, Ph.D.**
Název disertační práce: **Kompetence sester při podávání léčivých přípravků na pracovištích intenzivní péče**

Práce čítá 231 stran, 9 obrázků, 102 tabulky, 3 přílohy, 148 citací odborné literatury a 13 citací zákonných či podzákonných norem. Vlastní práce je rozčleněna do 6 kapitol, kterým předchází úvod a následuje seznam použitých zdrojů, seznam příloh, seznam obrázků, tabulek a seznam zkratk. Na konci práce jsou pak uvedeny teze. Vlastní práce zahrnuje cíle práce, metodiku, výsledky, diskusi a závěr.

I. Téma práce

Podávání léčivých přípravků je považováno za významnou součást léčebné i preventivní péče. Na jejím zajišťování se podílí nejen lékař, ale i farmaceut a nelékařský zdravotnický personál. Zejm. poslední skupina dnes představuje poměrně heterogenní skupinu pracovníků s různým stupněm právními normami stanovených kompetencí, s různým stupněm vzdělání a také s různými zkušenostmi. Podání nesprávného léčiva či nesprávné dávky indikovaného léčiva může vést k závažným následkům včetně fatalit. Sestra je navíc posledním článkem v řetězci, jež může – pokud je dostatečně vzdělaná, zkušená a pozorná – fatální chybě zabránit. V ČR je možné očekávat, že sestra bude podávat léčiva na základě úplné a přesné indikace lékaře. Různorodost klinické praxe zejm. v oblasti intenzivní medicíny však a priori tento postup znemožňuje 100% dodržet. Rozsah praxe, kdy sestra podává léčiva na základě neúplné indikace či jen v rámci předepsaného či jinak formalizovaného rámce, popř. zcela bez indikace lékaře, však dosud u nás nebyla komplexně zmapována. V těchto souvislostech je tedy téma práce vysoce aktuální.

II. Metodika zpracování

Metodicky se jednalo o kombinaci kvantitativního a kvalitativního výzkumu, přičemž studie byla koncipována jako konvergentně paralelní tak, aby po interpretaci jednotlivých částí výzkumu (3 oblasti) mohly být všechny výsledky celistvě srovnány a interpretovány. Pro zpracování výsledků byly použity naprosto adekvátní statistické testy.

Práce je po formální stránce extrémně pečlivě zpracována a je provázena řadou přehledných tabulek a obrázků. Je velmi těžké nalézt vůbec nějaké formální nedostatky, jedním z markantních je však ordinární číslování kapitol a podkapitol (kapitoly se v těchto textech správně číslovají kardinálními číslovkami). Občas není možné pod obrázkem či tabulkou najít

vysvětlení všech použitých zkratk, ale tyto situace jsou raritní a v kontextu celkové preciznosti zpracování naprosto marginální.

III. Cíle, hypotézy a výsledky disertační práce

Práce si vytýčila 3 cíle: 1. Analýza rozsahu vzdělávacích programů kvalifikačního studia vedoucího k získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecná sestra v oblasti farmakologie a podávání léčivých přípravků. V této části výzkumu byla použita kvantitativní analýza předem definovaných proměnných získaných z akreditačních materiálů MZ ČR s cílem porovnat vzdělání poskytované na vyšších odborných školách (VOŠ) a vysokých školách (VŠ). 2. Analýza současného stavu při podávání léčivých přípravků sestrou na pracovištích intenzivní péče poskytující umělou plicní ventilaci. V této části výzkumu bylo použito kvalitativní šetření na vybraném vzorku 26 sester. 3. Analýza znalostí studentů kvalifikačního studia vedoucího k získání odborné způsobilosti k výkonu povolání všeobecná sestra pro oblast intenzivní péče. V této oblasti bylo využito znalostního testu a jeho následné kvantitativní analýzy s cílem srovnat znalosti studentů bakalářského a magisterského studijního programu s další analýzou porovnávanou kombinovanou a prezenční formou studia.

Ad 1.

Výsledky analýzy 16 studijních programů VŠ a 26 studijních programů VOŠ ukázaly, že mezi typy škol neexistují podstatné rozdíly v sylabech vyučovaných předmětů v oblasti farmakologie a podávání léčivých přípravků (např. rozsah kontaktní výuky, počty kreditů apod.)

Ad 2.

Praxe při podávání léčivých přípravků na pracovištích intenzivní péče byla hodnocena jako různorodá. U léčivých přípravků se systémovým účinkem byla písemná ordinace uváděna jako nezbytnost, ačkoliv podání léčiva bez předchozí takové ordinace nebylo v kontextu potřeby akutní péče vzácné a mnohé sestry s tímto uváděly své zkušenosti. Typickým příkladem bylo variabilní dávkování léků dle klinického účinku řízené sestrou. Aplikace léčivých přípravků s lokálním účinkem pak byla běžně vnímána jako integrální součást ošetrovatelské péče, často bez přímé direktivní ordinace lékaře.

Ad 3.

Bylo jasně ukázáno, že rozsah znalostí v oboru farmakologie i v podávání léčivých přípravků jasně koreluje s mírou praxe a s náročností studia. Hlubší znalosti ve všech sledovaných aspektech (3 oblasti) prokázali vždy studenti kombinovaných forem studia a také studenti magisterských studijních programů ve srovnání s bakalářskými. Toto zjištění je nutno považovat za klíčový moment celé disertační práce s celospolečenským dopadem, zejm. zvážíme-li nedávné úpravy legislativy v oblasti vzdělávání nelékařských profesí, které směřují k jednoznačnému „změkčení“ podmínek praktické i teoretické přípravy sester.

IV. Splnění cíle disertační práce

Teoretické části práce jak z pohledu zpracování ošetrovatelské části, tak i z pohledu klinických kompetencí sester rozebíraných v kontextu platné legislativy ČR i v kontextu

teoretických rámců nelze nic podstatného vytknout. Aplikovaný model ošetrovatelské péče založený na kompetencích byl v oblasti intenzivní medicíny zvolen naprosto adekvátně.

Diskuse a závěry jsou psány výborným vědeckým jazykem prokazujícím schopnosti doktorandky synteticky myslet a převádět získané poznatky do praxe. Citovány jsou všechny významné domácí i zahraniční zdroje. Disertační práce splnila všechny stanovené cíle a autorka nejen svou disertační práci ale i celým průběhem studia jednoznačně a nezpochybnitelně prokázala, že je schopná a připravená k samostatné tvořivé vědecké činnosti. Předložená disertační práce patří bezpochyby mezi jednou z nejlepších prací za posledních 10 let, kterou jsem v oboru ošetrovatelství měl možnost vést či oponovat.

V. Význam pro společenskou praxi nebo pro další rozvoj vědy

Výsledky dizertační práce poukázaly především na to, jak komplexní je problematika podávání léčivých přípravků na pracovištích intenzivní péče. Syllaby jednotlivých VOŠ a VŠ, ačkoliv dle litery zákona postavené na stejnou úroveň, resp. splňující min. požadavky dle metodických pokynů MZ ČR k vyhl. č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání, nezajišťují nutně stav, který je z hlediska správné praxe žádoucí, totiž aby nelékařští pracovníci vybavení kompetencemi dle platné legislativy byli schopni bezpečně podávat léčivé přípravky a hodnotit jejich účinek v prostředí intenzivní medicíny. Naopak, jasně se prokázala závislost na míře praktických zkušeností a především na intenzitě a hloubce dosaženého vzdělání. Uvedená zjištění jsou v ostrém rozporu s tendencemi současné vládní garnitury řešit kritický nedostatek pracovníků ve zdravotnictví „změkčením“ podmínek kladených na jejich praktické i teoretické vzdělávání. Disertační práce jasně dokládá, že nejen klinická praxe, ale i formální vzdělání může ovlivnit pozitivně rozsah znalostí, které sestra následně uplatňuje při výkonu povolání. Z tohoto pohledu má práce významný dopad na další společenskou praxi a bude jistě sloužit jako podklad pro další výzkum v oblasti vzdělávání sester v oblasti intenzivní medicíny.

VI. Doporučení k obhajobě

Na základě výše uvedeného doporučuji disertační práci Mgr. Jany Heczkové “Kompetence sester při podávání léčivých přípravků na pracovištích intenzivní péče“ k obhajobě a dále na základě úspěšné obhajoby doporučuji udělení akademického titulu Ph.D. dle § 47 a násl. Zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb., v platném znění.

Prof. MUDr. Mgr. Alan Bulava, Ph.D.
Školitel, ZSF JU v Českých Budějovicích
Kardiocentrum – kardiologie
Nemocnice České Budějovice, a.s.

V Českých Budějovicích dne 25. 8. 2018

podpis školitele disertační práce.....

